

האליזר

עלון לשבת קודש

בס"ד

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

להצלחת כל התורמים לעלון, הם ובני משפחותיהם יתברכו בכל הברכות והישועות

נושא השבוע: זהירות בדרכים[ה]

ח' בתמוז תשפ"ה 1582 (שנה ל')

ההפטרה: "ויפתח הגלעדי" (שופטים יא)

פרשת זוקת

"זאת חוקת התורה" (יט,ב)

הפרשה הקודמת מסתיימת במילים: "לא תחללו ולא תמותו" ומיד לאחר מכן מתחילה פרשתינו במילים "זאת חוקת התורה", ועולה השאלה מה הקשר בין שני העניינים? אומר רבי יעקב (בנו של "הבן איש חי") בספרו "ציצים ופרחים", שע"י לימוד התורה ניתן להימלט מפילו ממלאך המוות. וכל שכן שמקיימים את הכתוב בה אע"פ שאין אנו מבינים והם בבחינת "חוקה", כי כך ציוה אותנו ה', אזי יתקיים בנו "וחי בהם". קל וחומר שאנו מקיימים את המצוות המובנות לנו כמצוות "ונשמרתם לנפשותיכם" על כל פרטיה, שכל מטרתה לשמור על חיינו, שלא נגיע לכלל סכנת נפשות ח"ו. (ומתוך האור) והמקיים מצוה זו במלואה ושומר על כלליה, לא די שמציל את עצמו מסכנות ופגעים, הוא אף מקדש שם שמים ברבים, והרבים רואים אותו וילמדו ממנו כיצד ראוי לנהוג וכן יעשו.

"ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ועליו תולעת" (יט,ו)

כתב רש"י (על פסוק כב) בשם רבי משה הדרשן: עץ ארז הוא הגבוה מכל האילנות ואזוב הוא הנמוך מכולם, סימן לאדם המתגאה ובשל כך בא לכלל חטא, תקנתו שישפיל עצמו כאזוב וכתולעת ויתכפר לו ולא ישוב לחטאו במהרה.

רוב עבירות התנועה נובעות מגאוותו של האדם שחש שאין בלתו ולכן הוא עושה לאפס את זולתו ומרשה לעצמו שלא לעצור במעבר הציה להולכי רגל, לעקוף בלי חשבון... תקנתו שינהג בענווה כאזוב בסבלנות ובסלחנות, ייתן זכות קדימה...

העובר על זוקת התנועה ראוי לעונש

אברך אחד נכנס לבית מדרן הסטיפלר זצ"ל להתייעץ עבור ידיד שנהג ועומד להישפט על עבירת תנועה שעשה בשאלה: מה עליו לעשות? ולבקש עבורו ברכה שיצא בשלום מהמשפט. השיב מרן: "מה פתאום שיצא בשלום? וכי הוא חושב שאפשר לשחק בחיי בני אדם? צריך להקפיד מאד על החוקים הללו, ואם חטא בהם שישלם או שישלל ממנו רישיונו, צריך להיענש על דברים אלו בכל חומרת הדין. אני יכול לברכו שאם באמת לא עבר שום עבירה - שיצא בשלום, אבל אם עבר שיענש". והוסיף ואמר: "אילו היו ממציאים את המכונות בזמן שהיה סנהדרין, לא היו מתירים לנסוע בהם כלל". (בזכות ונשמרתם)

כוח הרצון

מעשה שהיה

כשהכרתי את משה הוא היה ילד בן 8 עם קבויים. ככל שגדלנו הבנו שהבעיה שלו אינה מתחילה ברגליים אלא הוא סובל משיתוק מוחין, הבנו ששכלית הוא בסדר גמור והבעיה היא רק ברגליים. נוכחותו גרמה לכולנו להיות ילדים טובים יותר, לדעת להתחבר ולהעריך את השונה שמתמודד עם נכות.

מהתלמוד תורה צעדנו לישיבה קטנה, הוא הצליח בה מעל המשוער, התחבר לכולם וכולם התחברו אליו, למרות מגבלתו הקשה הוא התמודד עם אין ספור קשיים ומעולם לא התייאש או

ע"פ "אור החיים" אופק ת"א * לא לעיין בתפילה * שקיעה 7:50-7:51 * סוף זמן ק"ש 8:28-8:31

כניסת שבת: 7:31 יציאת שבת: 8:22 יציאת ש"ס ר"ת: 9:18

הרים ידיים. היו לו חברותות לא מתוך רחמים אלא מתוך הערכה ליכולותיו ולהתמדתו וכולם התחברו אליו מבחירה ולא מאילוץ.

רק אלה הקרובים אליו ידעו את הכאב אותו נשא בתוכו פנימה, שנבע מהעובדה שהוא מוגבל פיזית, בביה"ס זה התבטא בטיולים שלא יכל להצטרף לכולם ובישיבה הקטנה זה הפך למעיק עוד יותר, הוא הרגיש בשוני, במגבלות ובמחשבה על העתיד.

כשהיה בן 17, בשיעור ג' בישיבה קטנה הוא החליט שהוא רוצה לעשות רישיון נהיגה, בתחילה לחש זאת לחבריו הקרובים וביניהם אני, "אני רוצה שתברר לי איך עושים רישיון נהיגה" הבקשה היתה מופרכת לחלוטין, אנחנו בישיבה ובישיבות לא מוציאים רישיון ועוד בישיבה קטנה ומצל לכל הבחור נכה... ניסיתי לומר לו: "תשמע, זה מוקדם מדי, לא יתנו לך.. שלא יעיפו אותך מהישיבה", והוא אמר שהוא מתכוון לקבל את הסכמתם של הרבנים באותו שבוע הוא ניגש לרבנים והתשובות שקיבל היו אמנם בעדינות אך שליליות ומצב רוחו ירד.

יום אחד הוא אמר לי: " בא ניסע למר"ן הרב עובדיה יוסף", "בא ניסע, אבל אולי תגיד לי בשביל מה?", שאלתי. "אני רוצה לשמוע ממנו מה הוא אומר על הרעיון של הנהיגה", וכך עלינו לאוטובוס ונסענו לגאון הגדול, הרב עובדיה יוסף צוק"ל.

כשנכנסנו אמרתי: "הוא בחור טוב, לומד כל היום, יש לו שיתוק מוחין וכעת הוא רוצה לעשות רישיון נהיגה?", הרב נתן לו כמה סטירות של חיבה ואמר: "והוא רוצה ברכה ממני? אני אברך אותו". "כן, אבל באנו לשאול שאלה, כי הוא בישיבה קטנה והרבנים לא מסכימים שיעשה רישיון". הרב חשב קצת ואמר: "הם צודקים, לא עושים רישיון בישיבה לא קטנה ולא גדולה, תגיד למה אתה צריך רישיון?" משה הסביר: "זה יעזור לי לנוע ממקום למקום בכוחות עצמי, ואני מרגיש שזה יתן לי בטחון עצמי ואוכל להוכיח לעצמי שאני יכול לעשות מה שכולם עושים ואפילו יותר". הרב הסתכל עלי ועליו ואח"כ על הקב"ים ופתאום ראיתי דמעות בעיניו, הוא פשוט בכה. "אתה לומד טוב?" שאל, "כבוד הרב, משה הוא אחד המתמידים של הישיבה, לומד כל הזמן ומקפיד על סדרים..." שיבחתי אותו. "אתה צדיק, מי כעמך ישראל, הלוואי וכולם היו כמוך למדנים, יש בכינים, רק מגיעה רוח קטנה ומעיפה להם את הדפים של הגמרא, אתה מחייב את הלמדנים", אמר הרב ונתן לו כמה סטירות של חיבה.

"תגיד לראש ישיבה שאם הוא מזדמן לירושלים שיבוא אלי, אני כבר אומר לו שהוא צודק אבל אולי נחשוב יחד על משהו, בינתיים אתה תמשיך ללמוד אה?", אמר ונפרד מאיתנו. משה היה נרגש מאוד, הבכי של הרב כמו האהבה שהרעיף עליו.

סיפרנו לראש הישיבה מה היה. ראש הישיבה הרים מיד טלפון ושאל מתי הוא יכול לבוא, וקבעו לו תור למחרת. כשחזר משם קרא לשנינו וסיפר לנו בסודי סודות מה הוחלט.

"מר"ן הרב עובדיה הבין שלא ניתן לעשות רישיון בישיבה קטנה אבל הורה לי לבקש בקשה ממשרד התחבורה לכך, כיוון שזה עלול לקחת זמן והם יכולים לעשות בעיות, ואולי לא יסכימו בכלל. ברגע שיסכימו תתחיל תאוריה אבל קודם תגיש טפסים ונראה מה יהיה..."

מאוחר יותר סיפר לי ראש הישיבה שהרב עובדיה כיבד אותו ולא ניסה לחלוק על דעתו אך ניסה לשמוע אם יש אפשרות ללכת לקראת וראש הישיבה אמר לו שהוא גם חושש מ"מה יגידו" אך הרב אמר שכאן המקרה שונה בגלל העניין המיוחד ואם מישוהו יאמר משהו תגיד לו בשמי שאם יהיה לו חלילה שיתוק מוחין, אני מרשה לו לעשות רישיון גם בלי שיבוא אלי וזה הספיק... הפרוצדורה אכן היתה ארוכה ורק לקראת סוף זמן הקיץ של אותה שנה, לאחר לחצים וועדות בריאות קיבל משה סוף סוף את האישור ללמוד נהיגה. הדבר נתן לו כוח עצום אך שמחתו הושבתה בשל מסכת חדשה של סבל. הוא לא התקבל לישיבה גדולה, ולא עזר שכולם גמרו עליו את ההלל, הוא נשבר לרסיסים ולנו לא היו מילים לנחמו. בסופו של דבר לאחר

מאמצים מרובים הוא התקבל. המשכנו ללוות אותו בקשר מתמיד, הוא החל ללמוד בישיבה ולאחר שהחלים מהמשבר שעבר חידש את רצונו להוציא רישיון. גם הפעם נוצרו בעיות, הרב עובדיה יוסף הסתלק לבית עולמו, הוא הלך למרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל ששמע בקשב את דבריו ועודדו ואכן משה קיבל את האישור החריג להתחיל לימודי נהיגה. רבים לא הסכימו לקבלו ללימודי נהיגה, לבסוף נמצא בית ספר שהסכים אך מורה הנהיגה הקפיד לומר לו שהוא אינו מבטיח לו שיקבל רישיון..

לאחר שנה וחצי ו-250 שיעורים הגיע הטסט והוא עבר בטסט הראשון וקיבל את הרישיון הנכסף.

בתחילה הרוב נמנעו מלנסוע איתו מטעמי בטיחות אך לאט לאט הוא הוכיח שהוא נוהג בצורה בטוחה אף יותר מאחרים, אך עדיין היו שנמנעו עד לסיפור הבא:

הישיבה של משה נמצאת באזור של וילות, היה שכן אחד שראה בעובדה שנתנו לו רישיון סוג של מחדל, הוא ניסה לפנות לרבני הישיבה ומשלא הצליח פנה במכתבים למשרד הרישוי איך נותנים לבחור עם שיתוק מוחין לנהוג, כל ההסברים שהסברנו לו לא הועילו. לילה אחד בשעה 2:00 נשמעו צעקות, אשתו של השכן יצאה החוצה וצעקה שבעלה איבד את ההכרה, היא הוציקה אמבולנס אך הוא לא הגיע ואז אמר משהו: "אולי משה ייקח אותו?"

היא הסתכלה עליהם והם עליה, כולם הבינו את משמעות הדבר אך היא אמרה: "שייקח אותו מצידי שיעשה תאונה, הרי אם לא יפנו אותו הוא ימות תוך דקות ספורות בבית".

משה יצא מהמיטה עם פיג'מה, הבחורים עזרו לו ללכת, הוא התיישב ליד ההגה כשמספר בחורים נשאו את השכן לרכב ומשה נסע לבית החולים, הוא הגיע תוך רבע שעה שם טיפלו בו במיון והוא יצא מכלל סכנה. מאז איש אינו פוחד לנסוע אתו ולא אומרים לו את המשפט "אני עלול להגיע איתך לבית החולים", דווקא דרך אותו שכן סובב הבורא את המשמעות ההפוכה של המשפט הזה...

(אנשים מספרים על עצמם 8)

הלכות זהירות בדרכים[ה]

פינת ההלכה

הולך רגל [ה]

א. הולך רגל חייב ללמוד ולדעת את הכללים של הזהירות בדרכים (ס' בזכות ונשמרתם לגר"א פינהלדלר), ומחויב על פי התורה לשמור ולקיים את כללי זהירות אלו (משפטי התורה לגר"א שפיץ ח"א סי' ז, נתיבות החיים לגר"א מורסקי ערך ז פ"א ס"כ וכן דעת כל גדולי ישראל). שנאמר: (דברים ז, ט): "ונשמרתם מאוד לנפשותיכם", וכן נאמר (דברים ז, טו): "רק השמר לך ושמור נפשך" (ואין למו מכשול לגר"א ישראל ח"ד פ"ח).

ב. אסור ללכת בכביש [במקום על מדרכה] כוון שהוא מיועד לרכבים ומסוכן להולכי רגל וכל שכן בשעות החשיכה (נתיבות החיים ערך ז פ"ב ס"יח).

ג. גם כשהולך על המדרכה יזהר מללכת סמוך לכביש כי לפעמים הרכבים קרבים לשפתו מסיבות שונות והוא עלול לבוא לידי סכנה בפרט שהולך עם ילדים העלולים למעוד לכוון הכביש (ס' ס"יט).

ד. במקום שאין מדרכה [כגון: באזור שבונים] ילך בצד שמאל של הכביש כדי שיראה את הרכבים הבאים כנגדו וגם הם יראו אותו. ובזמן חשיכה ילך עם פנס וישים על עצמו תוויות זוהרות (ס' ס"כ).

ה. גם במקום שהכביש סגור לרכבים בשבת, יזהר בערב שבת אחרי הצפירה שלא ללכת על הכביש כוון שהוא מקום סכנה מחמת הרכבים הנוסעים מהר להגיע ליעדם טרם השבת (ס' ס"כז).

הולך רגל - ילדים

ו. כשם שההורים חייבים לחנך את ילדיהם לשמירת תורה ומצוות ולהפרישם מלעבור על איסורים ועבירות (עיין שו"ע אור"ח סי' שמג ס"א ומשנ"ב ס' כן הם חייבים לחנכם לשמור על כללי הזהירות בדרכים [ככל מצוות לא תעשה שמחויבים לחנכם] (נתיבות חיים ערך ג פ"ב ס"א) ולשמש דוגמה אישית עבור ילדיהם שיראו אותם וכן יעשו (ס' ס"ב).

וגם אם יצטרכו להוציא ממון כדי לחנכם לכך יעשו כן (נתיבות חיים ערך ג פ"ב ס"ג).

דוגמא מעשית: כשיוצאים עם הילדים לטייל או לגן המשחקים וכדו' יש לשנן להם את כללי זהירות בדרכים כגון: עד גיל 9 לא עוברים כביש לבד, שהבוגרים יותר יחזו כביש רק במעבר חציה או במקום שיש רמזור והוא ירוק, יש להסתכל לצדדים לפני שחוצים ולא לרוץ, לא לעבור בין שני רכבים חונים וכו' (הלל"ז).
ז. מצוה וחובה על המורים ללמד את התלמידים את כללי הזהירות בדרכים, ולשמש דוגמא אישית עבורם.

הטעם: היות והם שליחים של ההורים לחנכם, לכך מחויבים להעביר להם שעורים בנושא (נתיבות חיים ס"ז).
דוגמא ממעשה שהיה: מדרך של ארגון "ונשמרתם" מסר שיעור בנושא זהירות בדרכים בתלמוד תורה "תולדות אהרן" בירושלים, לאחר מס' ימים הוא פגש את אחד המלמדים שסיפר לו שלמחרת לקח את תלמידיו סמוך לבית החולים "ביקור חולים" בפינת שני רחובות ותרגל איתם במשך כמה דקות כיצד לעבור במעבר חציה לפי כל הכללים שלמדו בשיעור כגון: להסתכל לצדדים לפני שעוברים, לא לרוץ וכדו'.
כשנפתח הוא שומע את אחד התלמידים אומר לחברו: "חבל על הזמן שאנו מתעכבים כאן", השיב לו החבר: "להיפך, זו זכות, בכל רגע שאנו מתעכבים ומתרגלים, אנו מקיימים מצוה מן התורה של 'ונשמרתם!' (נזכות ונשמרתם עמ' 25).

ח. על ההורים מוטלת החובה לוודא שאמנם במסגרת הלימודים של ילדיהם הם לומדים את נושא זהירות בדרכים (זה"ב), ולא לחשוב ולסמוך שיש בלא לבדוק. ואם לא, יפנו לפיקוח שידאג שיקיימו שעורים בנושא (היות ויש תקצוב שעות לשעורים אלו ממשרד החינוך גם בתורני).
דוגמא ממעשה שהיה: מפקח אחד מהחינוך התורני, הגיע לתלמוד תורה מסוים שפיקח עליו במטרה לבדוק את תכני הלימוד וכי המלמדים אכן מלמדים לפי התוכנית.

וכשבדק ביומן הכיתה התברר לו שהמלמד במקום שילמד שעת זה"ב [זהירות בדרכים] שבועית הוא מלמד גמרא באותה שעה, כששאל את המלמד לפרש הדבר הוא השיב לו כי הוא בלחץ להספיק את החומר ולכן לקח את אותה שעה לצורך זה, המפקח פנה למנהל התלמוד תורה, אך הוא תמך בעמדתו של המלמד ולכן הוא נאלץ לפנות לפיקוח שהגיעו למקום ועשו סדר – ושעת ה'זה"ב' הוחזרה.

ט. אין לשלוח ילדים קטנים לשחק בשכונה ללא השגחה כוון שהם יכולים ח"ו לרדת לכביש, וכל שכן שאין לשלוח פעוטות עם ילדים קטנים שישגיחו עליהם (נזכות ונשמרתם עמ' 43).
גם לשלוח אותם לשחק במדרכה זה מסוכן, שכן במציאות של היום יש הנוסעים על המדרכה עם אופנים חשמליות [בניגוד לחוק ולהלכה] ויש גם מדרכות המשמשות מעבר כניסה למכוניות לרחוב ללא מוצא.

י. כשיוצאים לטייל עם ילדים קטנים במדרכה הסמוכה לכביש, יש להחזיק להם את היד ולא לסמוך עליהם שהם יחזיקו בעגלה, כוון שהם עשויים לעזוב ולקפוץ לכביש (נזכות ונשמרתם עמ' 34).
דוגמא ממעשה שהיה: סגן מנהל תלמוד תורה "סנהדרין" בהר נוף בירושלים הינו נהג זהיר מאוד. פעם אחת כשנסע כהרגלו לאט ובזהירות הבחין באשה שהלכה עם עגלת תינוק ובפעוט בן 3 שהחזיק בעגלה. פתאום נשטם הכדור מידי הפעוט לכביש והוא רץ אחריו אל תוך הכביש כדי לתופסו בדיוק לפני מכוניתו, הוא הצליח לעצור ברגע אחרון בחריקה ובחסידי ה' הפעוט לא נפגע ... הוא אמר: "אילו הייתי נוסע יותר מהר, לא הייתי יכול לבלום" (נזכות ונשמרתם עמ' 34).

יא. כשיוצאים לגינה ציבורית עם ילדים קטנים יש להעדיף גינה שאינה סמוכה לכביש, כדי שלא יהיה מצב שאחד הילדים ירוץ לפתע לכביש וכבר קרו מקרים שהסתיימו בצורה חמורה (ס"ס עמ' 29).
ואין לסמוך על הנהגים שישעו לאט אע"פ שהם מחויבים לכך על פי חוק.
יב. טוב שההורים והמחנכים יעקבו אחרי הילדים (לפעמים גם מרחוק) איך הם מתנהגים בכבישים, ויעניקו להם שבחים ופרסים על התנהגות זהירה (ס"ס עמ' 36).

יג. יש לחנך ולהסביר לילדים שגם אם הם רואים מבוגרים שלא נוהגים על פי כלל זהירות בדרכים כגון: כשחוצים ברמזור אדום, מתפרצים לכביש במקום שיש מעבר חציה מבלי להסתכל לצדדים וכדו' הם עוברים על איסור תורה ואין ללמוד מהם, כפי שאיננו לומדים ח"ו ממחללי שבת לעשות כמותם (נזכות ונשמרתם עמ' 47).

יד. יש להסביר לילדים שגם לאחר שהם יורדים מהאוטובוס ורוצים לחצות כביש לצד השני, יעשו זאת רק לאחר שהאוטובוס כבר נסע שאז שדה הראיה פתוח ויוכלו לחצות את הכביש בבטחה.
וגם כשמחכים לאוטובוס מסוים אין לרוץ לקראתו על הכביש אלא לחכות על המדרכה עד שיעצור לגמרי ורק אז לעלות.

הטעם: ישנם ילדים ואנשים שאין להם סבלנות והם רוצים להעלות ראשונים וכשמגיע האוטובוס או רכב ההסעות רצים בכביש כמעט אל מתחת לגלגלים ומסכנים את עצמם (נזכות ונשמרתם עמ' 70).

העלון מוקדש לרפואה שלמה ליעקב בן יונה הי"ו בתוך שאר חולי ישראל

חמשך הסדרה בנושא זהירות בדרכים אי"ה תהיה רק אחרי תשעה באב

טל': 08-8644452 אתר העלון: alonthaihud.co.il דוא"ל: haihud.ashdod@gmail.com
אנו זקוקים עדיין לתרומות - שם חשבון: האיחוד פרשת שבוע מס' חשבון: 111396 סניף: 516 בנק מסד 46